

CULTURA INFORMAȚIONALĂ A PEDAGOGULUI ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT ARTISTIC SUPERIOR

A TEACHER'S INFORMATION CULTURE IN AN ARTISTIC HIGHER EDUCATION INSTITUTION

RENATA STAN,

lector, magistru,

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Acest articol este o încercare de a scoate în evidență problema culturii informaționale a cadrelor didactice cât și prezentarea îmbinării termenilor — informație și cultură — în domeniul învățământului și în domeniul artei — nu numai licit, dar și profesional condiționat: cultura informațională este componentă a competenței profesionale a pedagogului din domeniul artelor. Întrebarea care necesită un răspuns este: ar fi capabil învățământul de astăzi să rezolve problema informațională și să satisfacă cerințele omului contemporan?

Cuvinte-cheie: cultură informațională, societate informațională, tehnologii, informații, pedagog, învățământ artistic, proces instructiv.

This article is an attempt to highlight the issue of teachers' information culture and the joint presentation of the terms — „information“ and „culture“ — in the areas of education and art — not only legitimately, but also professionally conditioned: information culture is a component of professional competence of a teacher of arts.

The question that needs an answer is: should education today be able to solve the information problem and to satisfy, the modern man's needs?

Keywords: information culture, information society, technology, information, educator, artistic education, instructional process.

Constituirea societății informaționale și a cunoașterii presupune formarea de capacități și noi aptitudini, un acces mult mai larg la oportunitățile de informare, de educație și de învățare permanentă pentru a însoți schimbările rapide și generale care au loc în societatea contemporană.

În prezent instruirea continuă a devenit o necesitate. Cunoașterea ia locul informației pe toate planurile și în toate domeniile, inclusiv și în educație. Astăzi toate activitățile și procesele fiind bazate pe informație, pe regăsirea și folosirea ei eficientă, astfel încât este vital pentru orice persoană să regăsească rapid și ușor informația / datele necesare educației și muncii sale.

„Școala cea mai bună e aceea unde înveți, înainte de toate, a învăța“ — afirma N. Iorga. Nici un om nu poate fi cult, instruit fără a poseda cultura informațională.

Cultura artistică în raport cu cultura informațională, este un câmp caracterizat prin practici, cunoștințe, opere dar și o serie de operații mentale particulare, reflecții, probleme generate de fenomenul

artistic [1, p. 37]. În epoca informațională numerică asistăm la noi evoluții ale artelor, la noi modalități de impunere a acestora conștiinței publicului.

Mediul cultural în care ne mișcăm la un moment dat presupune două dimensiuni: obiectele culturale însele (producții artistice, filosofii, teorii științifice, credințe, obiceiuri etc.) precum și modalitățile de disponibilizare ale acestora (radioul, televiziunea, internetul etc.). De o bucată bună de vreme, mediul de difuzare a valorilor culturale a devenit el însuși semnificativ și chiar un bun cultural, în măsura în care este rezonant și coextensiv cu valoarea de bază. Mai mult decât atât, mediul informează într-un anumit fel conținutul propriu-zis, predispunându-i pe receptori la o anumită grilă de lectură, la o re-formare a aparatului lor receptiv și cognitiv. Dinamismul și complexitatea noului tip de societate, antrenează o creștere continuă a volumului și diversității informațiilor prelucrate și utilizează pe scară largă tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC), conduc la conceptul de **Societate informațională**. *Societatea informațională* reprezintă o nouă etapă a civilizației umane, un nou mod de viață, calitativ superior, care implică folosirea intensivă a *informației* în toate sferile activității și existenței umane.

Dacă ar fi să ne referim la suportul tehnologic al noii societăți atunci trebuie să delimităm trei secțiuni: tehnologii informaționale, tehnologii comunicaționale, producții de conținut (informațional) multimedia. Aceste *tehnologii*, se bazează pe avansurile electronicii și permit apariția unor noi servicii și aplicații telematice multimedia, care combină sunetul, imaginea și textul și utilizează toate mijloacele de comunicație (telefon, fax, televiziune și calculatoare).

Observăm, că doar o mică parte din studenți folosesc biblioteca, iar acest fapt depinde de așteptările pedagogilor. Frecvent studenții nu știu ce informații sunt disponibile, au dificultăți în determinarea acestora nefiind în măsură să compare și să evalueze *informații* alternative.

În ce măsură *învățământul* de astăzi în problema informațională ar satisface cerințele studentului contemporan? În prezent *învățământul artistic* se concentrează pe activitatea intelectuală și cognoscibilă a fiecărei persoane și lasă în umbră alte aspecte. *Învățământul* de astăzi, îndeosebi cel universitar este orientat spre cel academic, o parte din timpul acordat *procesului instructiv-didactic* fiind consacrat transmiterii de cunoștințe și nu autoînvățării. Studentul nu este obișnuit să dobândească, să obțină cunoștințele, nu este învățat cum să învețe.

Există o discordanță crescătoare între ceea ce concret vrea să obțină societatea contemporană de la viitorii specialiști și între ce procese / mecanisme sunt lansate pentru atingerea acestui scop.

Tradiția de instruire atât la nivelul școlii cât și a universității determină cunoștințele ca set de informații sistematizate, calificate și pe larg răspândite în concordanță cu diverși parametri ai informațiilor. Obiectiv, însă, această tradiție a dus la un șir de probleme și crize deschise care țin de diverse aspecte ale instruirii, printre care enumerăm:

- **criza rolului pedagogului**, se manifestă prin faptul că *pedagogul* pierde funcția de transmițător de cunoștințe, pentru care a fost pregătit; i se atribuie noi cerințe, care adeseori nu-i sunt clare și nu le aplică;
- **criza resurselor tehnice învechite**, în comparație cu mediul tehnic al studenților în afara instituțiilor de învățământ;
- **criza programelor de studiu**: randamentul cunoștințelor este sporit, iar însuși cunoștințele circulă și se reînnoiesc atât de repede, datorită progresului tehnologic încât e greu de determinat, ce anume trebuie să conțină disciplina de studiu.
- **criza limbajului tradițional de comunicare în cadrul instituției de învățământ**: este vorba de testările în scris, care anterior cereau efort enorm, acum se transpun în sfera mediului audiovizual și cel al informaticii.

În contextul creșterii volumului informațional devine imposibilă crearea rezervelor de cunoștințe și priceperi de care ar fi fost utile pe parcursul întregii vieți. Se modifică nu numai modelele personalităților, activitățile pedagogilor și studenților, dar și întreg procesul de obținere a cunoștințelor, repro-

ducerea și transmiterea acestora. Memorarea și păstrarea cunoștințelor trebuie să fie completate atât cu capacitatea de a căuta informații cât și de a selecta ceea ce e necesar pentru procesul de instruire.

Procesul de studii trebuie astfel construit, încât fiecare persoană să poată participa la propria sa instruire, să aibă un control conștient a propriilor interese de cunoaștere, de deprindere a cunoștințelor și aplicarea acestora în practica concretă.

Pentru ca această schimbare să se producă e necesar ca studenții să înceteze de a mai fie consumatori pasivi de informația pe care pedagogii le-o pun la dispoziție, iar pedagogul — să înceteze a mai fi un simplu emițător de informație. Cadrul didactic trebuie să devină coordonator, îndrumător al procesului de instruire.

Pe măsură ce studenții își aprofundează cunoștințele, aceștia devin din ce în ce mai capabili să țină sub control acest proces, adică trec la autocontrol și autonomie. *Pedagogul* fiind îndrumătorul studentului, îi dezvoltă capacitățile și concepțiile despre valori.

Pe lângă acestea, noile *tehnologii* trebuie să devină instrumentul de ajutor pe care cadrul didactic ar putea să îl utilizeze din plin în *procesul instructiv-didactic*.

Este de menționat că prezența mijloacelor comunicațional-*informaționale* nu garantează o instruire novatoare și de calitate. Problema constă în calitatea pregătirii tinerelor cadre didactice. În acest sens în fața pedagogilor instituțiilor superioare de învățământ stau următoarele obiective:

- 1. Orice informație oferită de mijloacele tehnologice de comunicare trebuie interpretate cu maximă obiectivitate.** Aceasta înseamnă, că *pedagogul* trebuie să dispună de o cantitate satisfăcătoare de date veridice, pentru ca studenții să aibă posibilitatea de a interpreta și analiza informația dată din punct de vedere critic. Cadrul didactic trebuie să fie obiectiv și să stimuleze, să încurajeze dezvoltarea gândirii independente a studenților.
- 2. Să utilizeze mijloace tehnologice informaționale în calitate de sursă didactică și mijloc de exprimare.** Sursele de comunicare didactică reflectă modul de viață contemporan și studenții trebuie să cunoască și să utilizeze aceste surse, pentru a ridica nivelul cunoștințelor obținute în instituția de învățământ superior. Una din metodele de formare a deprinderilor utilizatorului este crearea propriilor conținuturi: de exemplu studenții pot desinestător să creeze o pagină web, să monteze un videoclip, ș.a.
- 3. Să analizeze conținutul informației primite, să citească corect mediatextul.** Primind informația cu ajutorul mijloacelor tehnologice, studentul trebuie să învețe să o utilizeze corect, cum ar fi: să citească presa, să vizioneze emisiuni (intelectual-științifice), să utilizeze internetul. Trebuie să-și dezvolte capacitatea de a evalua cât de obiectivă / subiectivă este informația, de a determina criteriile de selectare a conținutului, de a analiza conținutul publicităților și a altor campanii de acest gen. Deasemenea e necesar să poată să diferențieze informațiile de opinie, să învețe să confrunte informațiile /datele, să le găsească confirmarea sau dezmințirea.

Necesitatea acestor obiective este condiționată de realitate. Orice informație fie un paragraf din manual, un remake (operă literară, o nouă montare teatrală, o versiune video a unui balet ș.a) sunt opiniile critice ale unui sau altui fenomen ce se manifestă diferit — un articol, un interviu, un reportaj ș.a (altfel spus o informație expusă în orice formă și gen al surselor media), — întotdeauna poartă o alură personală, al celui care stă în spatele „cadrului“, al celui care este „interpretul“ sau „artistul“, autorul concepției subiective a propriei expunerii.

Între timp, interpretările unui și aceluiași fenomen pot fi nenumărate. Problema orietării în fluxul de informații determină o nouă funcție a cadrului didactic — cea de a învăța studenții să clarifice, să descifreze „interpretările“.

Anume această deprindere permite tineretului studios să mărească nivelul de cunoștințe (socio-umane, profesionale, legate de hobiuri sau cele necesare permanent). În învățământul contemporan accentul e pus pe formarea tinerelor cadre didactice nu atât ca translatiori de informații, cât ca naviga-

tor în volumul nemărginit de informații, în descifrarea mediatică, ca selectori de informații calitative și în final — ca îndrumător în procesul de formare a culturii informaționale în mase.

Noțiunea de *informație* și *cultură* sunt foarte vaste și aparțin domeniului aprofundat din ciclul științelor despre om. De aceea, de nenumărate ori acestea deveneau obiectul de studiu al diverselor cercetări majore. Vom menționa, doar utilizarea îmbinării acestor doi termeni — *informație* și *cultură* — în domeniul învățământului și în domeniul artei — nu numai legal, dar și profesional condiționat: cultura informațională este componentă a competenței profesionale a pedagogului din domeniul artelor.

Pentru a trece direct la esența *culturii informaționale*, e necesar să ne referim la cum și prin ce metode putem recepta informația la momentul actual, care sunt perspectivele influenței acesteia asupra personalității în particular și asupra comunității/societății.

Tehnologiile informaționale permit crearea alternativă de căutare a informației prin diverse canale și deasemenea favorizează apariția noilor modalități de expunere, de redare a textelor și captivarea auditoriului.

Informatizarea societății, crearea și răspândirea cunoștințelor crescute în prezent de zeci de ori în comparație cu nivelul avut la începutul epocii informaționale, cât și nivelul ridicat al posibilităților de asigurare a cunoștințelor și comunicațiilor au depus o influență considerabilă asupra principiilor activității științifice și culturale a omului. Dintre care cele mai importante sunt:

- **deschiderea** — capacitatea de autodezvoltare, presupunând o nouă abordare spre determinarea scopurilor și rezultatelor învățământului;
- **crearea unui mediu instructiv-informațional**, baza căruia o constituie tehnologiile noi de comunicare și informatizare;
- **metodele de transformare a informațiilor în cunoștințe și a cunoștințelor în informații**;
- **formarea unui mediu unic instructiv-informațional**, care să permită utilizarea resurselor instructive la nivel internațional datorită instruirii la distanță și a rețelilor de comunicare;
- **continuitatea și accesibilitatea instruirii** nu numai la început de cale ci și pe parcursul întregii vieți.

Noile priceperi determină noile criterii ale activității de instruire:

- **prioritatea traiectoriei instruirii individuale**, condiționat cu dreptul fiecărui student de a opta pentru alegerea individuală a programei de studiu;
- **modificarea rolului pedagogului**, care îndeplinește funcția de ajutor, consultant, mediator în noile condiții informaționale, îndeplinindu-și activitatea pedagogică nu după principiul „învățăm să cunoaștem“ ci „învățăm — să învățăm și să ne dezvoltăm, să alegem perspectiva instruirii personale“.

Evident, că în aceste condiții cariera profesională a oricărui **pedagog** depinde în mod direct de faptul pe cât ste de capabil, oportun, să găsească, să primească, să perceapă adecvat și să utilizeze productiv noua informație în procesul instructiv.

În fața fiecărui *pedagog* stă problema necesității de dezvoltare a propriilor capacități de autoconducere și autoevaluare, deprinderi de sistematizare și schimb de *informații* cu alți specialiști, utilizând diverse metode, fie tehnice sau programe curriculare. După cum afirma Șak T. F — „astăzi există problema reală a media intelectualității“ [2, p. 46], conținând componente estetice și tehnice:

- **capacitatea de utilizare recalificată a resurselor / metodelor tehnice moderne**, care includ instrumentariul electronic, programe computerizate cu prescripții multimediatice, internet-tehnologii;
- **capacitatea de a „citi“ mediatextul, de a analiza limbajul lui în ansamblu cu componentele (vizuale, tempo-spațiale, muzicale)**;
- **conștientizarea rolului expresiv și ideatic a tuturor componentelor în structura mediatextului**;

- **cunoașterea specificului genurilor și limbajelor artelor spectaculare contemporane** și a mediagenurilor (music-holl-urilor, rok-opera, videoclipul, spotul publicitar ș.a); orientarea cu ajutorul mediatextelor în diversele domenii / direcții ale artelor contemporane.

De aceea direcțiile de bază ale activității *pedagogului* referitor la formarea *culturii informaționale* a cadrului didactic în instituția de *învățământ artistic* superior includ:

- **familiarizarea studenților cu tipurile de artă**, care constituie baza culturii contemporane și culturii comunicării;
- **familiarizarea cu principalele tipuri și tehnologii de bază ale activității și creativității artistice**, având în vedere sensul și baza lor tehnică, contemporană;
- **instruirea citirii și înțelegerii imaginii artistice a operei** (receptarea operei de artă la nivelul imaginii/ chipului);
- **analiza și interpretarea mediatetxului artistic;**
- **analiza factorilor culturologici și proceselor comunitare și a culturii naționale;**
- **participarea la susținerea inovațiilor și perfecționarea atât a fondului cultural al societății, cât și a propriei culturi** și continuitatea autoinstruirii;

Astfel, sensul *culturii informaționale* al cadrului didactic în instituția de *învățământ artistic* superior e strâns legat în egală măsură cu capacitatea acestuia de a suplimenta și perfecționa anumite cunoștințe și deprinderi profesionale, necesitatea cărora o determină practica. În concluzie această capacitate întărește baza profesională a *pedagogului* din instituția de *învățământ artistic* superior.

Referințe bibliografice

1. ARDOIN, Isabelle. *L'éducation artistique a l'école*. Paris: ESF éditeur, 1997.
2. ШАК, Т.Ф. Медиаобразование для музыкантов. В: *Высшее образование в России*. Москва, 2004, nr. 8. с. 46-48.